

Bonger Bulletin

Aanbod, markt en gebruik van psychedelische paddenstoelen en truffels in Amsterdam.

Ton Nabben & Dirk J. Korf

Samenvatting

Met de plaatsing van psychedelische paddenstoelen op Lijst II ('softdrugs') van de Opiumwet eind 2008 trad in Nederland het 'paddoverbod' in werking. In Amsterdam bracht dit ingrijpende veranderingen in het aanbod teweeg. Alras gingen smartshops, maar ook andere winkeliers die voorheen paddo's verkochten, psychedelische 'truffels' aanbieden. Het lijkt er sterk op dat juist de (toeristen)winkels – die binnen het lokale Amsterdamse beleid minder gereguleerd zijn dan 'smartshops' – door middel van truffels hun psychedelische aanbod hebben uitgebreid.

Surveys onder verschillende groepen jongeren en jongvolwassenen in Amsterdam indiceren een piek in het gebruik van paddo's eind jaren negentig / begin nieuwe millennium. Sindsdien is sprake van daling / stabilisering in het ooit-gebruik. Er zijn aanwijzingen dat het gebruik en het gebruikspatroon met de komst van truffels als vervanging van paddo's wezenlijk is veranderd. Ook bij truffels domineert experimenteel en incidenteel gebruik.

Het 'paddoverbod' trad in werking nadat in met name Amsterdam het aantal aan paddo's gerelateerde gezondheidsincidenten fors was gestegen. Het aantal ambulanceritten bereikte een piek in 2007. In 2008 begon een kentering, maar sinds 2010 lijkt weer sprake van een toename. Bij deze gezondheidsincidenten ging en gaat het voornamelijk om toeristen.

Inleiding

Midden jaren negentig gingen steeds meer smartshops psychedelische paddenstoelen (paddo's) verkopen. Een landelijke site survey onder jongeren en jongvolwassenen (15-24 jaar; n=1057) in winkel- en uitgaansgebieden in 12 Nederlandse gemeenten bleek dat het paddogebruik zich rap verspreidde. De eerste ervaring met paddo's lag meestal dichtbij de huidige leeftijd. De meeste ooit-gebruikers (n=111) hadden in 1995 of 1996 voor het eerst paddo's gebruikt; bij driekwart gebeurde dit 12 maanden of korter geleden (Korf & Van der Steenhoven, 1997).

Gaandeweg gingen, naast smartshops, met name in Amsterdam ook andere winkels paddo's verkopen, vooral headshops en souvenirwinkels in het binnenstedelijke toeristengebied. Sinds eind jaren negentig kreeg Amsterdam te maken met een explosieve groei in paddo-gerelateerde ongevallen; in 2007 bereikte het aantal ambulanceritten de hoogste piek met 149 (O+S, 2012). Deze toename in ongevallen, waarvan enkele met dodelijke afloop, had bijna uitsluitend betrekking op buitenlandse toeristen (Buster & Van Brussel, 2007; CAM, 2007). Op 1 december 2008 trad het (in de volksmond) zogeheten 'paddoverbod' in werking.

Sinds 1995 zijn in het kader van Antenne, de jaarlijkse Amsterdamse drugsmonitor, de ontwikkelingen op de

paddomarkt op de voet gevolgd. Hieronder schetsen we (kwalitatief) de belangrijkste ontwikkelingen aan de aanbodzijde sinds het 'paddoverbod', alsmede (kwantitatief) de belangrijkste trends aan de vraagzijde (prevalentie, ongevallen) op de langere termijn.

Aanbodzijde kort na het 'paddoverbod'

Per 1 december 2008 werden 180 stoffen toegevoegd aan de Opiumwet (Lijst II, softdrugs) waaronder enkele paddenstoelenvariëteiten die populair waren in smartshops. Een rondgang langs enkele smartshops in Amsterdam, twee weken na het verbod, gaf het volgende beeld. De meeste smartshops wilden afwachten totdat alle media-aandacht getemperd zou zijn en bleven zich richten op producten die wel verkocht mogen worden. In sommige shops stonden nog stapels paddenstoelenbakjes in de vitrine. Vooruitlopend op het verbod hadden de winkeliers fors ingekocht. Een paar winkeliers zeiden op zoek te gaan naar alternatieven, ter compensatie van de forse inkomstenderving. Of dit langs legale of illegale weg zou gaan gebeuren liet men in het midden. Een verkoper verwachtte dat methylone ('Explosion') opnieuw onder de aandacht zal worden gebracht. Er gingen geruchten over nieuwe productie daarvan. Meer algemeen was de verwachting dat de paddotelers in Nederland hun productie zouden staken.

Vrij snel na het paddoverbod meldden media dat er *tripknollen* of *triptruffels* in omloop waren. De officiële benaming luidt *sclerotium*. Deze truffel, ook wel de *philosophers stone* genoemd, behoorde overigens vóór het verbod tot het assortiment van smartshops, maar werd niet toegevoegd aan Lijst II van de Opiumwet.

Periode 2009-2012: diversificatie, kweeksets en truffels

Een algemeen kwalitatief beeld dat uit Antenne naar voren komt, is dat smartshops zich meer zijn gaan toeleggen op de verkoop van allerhande parafernalia (waterpijpen, vaporizers, gefeminiseerd marihuanazaad etc.) evenals de verkoop van de niet verboden verse psychedelische truffels en paddokweeksets. Sommige smartshops zijn zich nog meer gaan toeleggen op de internetverkoop door het aanbieden van verschillende variëteiten (kweeksets à 30 euro). Volgens thuiskwekers bedraagt de oogsttijd ongeveer twee a drie weken en kunnen er meerdere porties worden geoogst. Prijstechnisch zou de opbrengst van een growkit voordeliger zijn dan verse. Een insider zegt dat de 'handel niet mag klagen'. Wat betreft visuele effecten doen truffels, die nog wel in de winkels mogen worden verkocht, weinig onder voor de verboden paddovarianten. Gaandeweg worden meer verse truffelvariëteiten (o.a. Tampanensis, Atlantis, Mexicana en Galindoi) in winkels en via internetsites aangeboden.

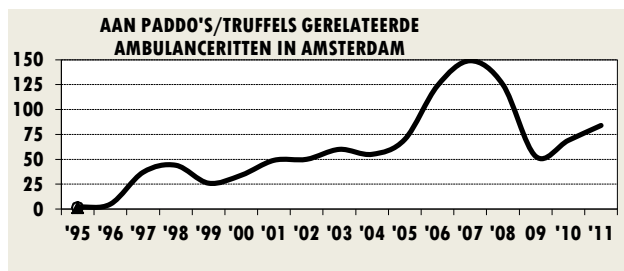
Door het paddoverbod zijn er minder klassieke smartwinkels over in 2011. Ze zijn gesloten of hebben zich meer ontpopt tot een cadeau- en gadgetwinkel. Het nog overgebleven assortiment met smartproducten staat vaak in de buurt van de toonbank opgesteld. Vooral de truffels vinden steeds meer aftrek bij (jonge) toeristen. Het aanbieden van paddokweeksets en verse truffels op internet is volgens sommige verkopers van smartproducten lucratiever geworden.

Ook op sommige drugsfora is een levendige kennisuitwisseling gaande tussen paddoliefhebbers, geïllustreerd met foto's van hun oogst. Mocht alles naar wens verlopen (er zijn ook kwekers

die na drie weken geen resultaat zien) dan levert een kweekset al snel 350-400 gram (nat) op. De handleiding wordt niet meegestuurd, maar kan op andere sites worden gedownload. De populariteit van truffels is na het verbod van paddo's beduidend toegenomen, zo blijkt uit de panelstudie van Antenne (tweemaal per jaar face-to-face interviews met insider-experts op de drugsmarkt) en veldonderzoek. Kwekers zijn met 'nieuwe' varianten gekomen, van lichte tot meer sterke soorten. Opvallend is dat de truffelvarianten vernoemd zijn naar psychedelische paddenstoelen. Het gebruik van truffels in panelnetwerken is echter gering. Volgens winkeliers vormen toeristen de grootste markt.

Actuele situatie: 2013

En daar begint het opnieuw te wringen nu het aantal aan paddo's/truffels gerelateerde gezondheidsincidenten weer toe lijkt te nemen (zie grafiek). De toeristenmarkt in de Amsterdamse binnenstad (het zogeheten 1012 gebied, naar de postcode) is de afgelopen jaren stevig doorgegroeid. Volgens het Bestemmingsplan voor dit gebied mag slechts een beperkt aantal smartshops (9-10) psychotrope stoffen aanbieden. Echter, ook andere ondernemers (met name toeristenwinkels) proberen een graantje mee te pikken met de verkoop van subculturele parafernalia, zaden en psychotrope stoffen, waaronder verschillende truffelvariëteiten. Gezien de recente stijging van het aantal ambulanceritten gerelateerd aan truffels/paddo's (O+S, 2012) lijkt het er op dat de markt zich in de afgelopen jaren sluipenderwijs weer heeft uitgebreid, in het bijzonder de (toeristen)winkels (die binnen het lokale Amsterdamse beleid minder gereguleerd zijn dan 'smartshops').

Bron: O+S, 2012.

Prevalentie bij groepen jonge Amsterdammers

Een vaste kwantitatieve module van de jaarlijkse Antenne is een survey onder specifieke doelgroepen. Sinds 1995 zijn in deze survey ook vragen meegenomen over het gebruik van paddo's, c.q. paddo's/truffels (sinds 1999). Er zijn geen afzonderlijke cijfers voor truffels.

Sinds 1995 is zesmaal een survey gehouden onder *scholieren* in het voortgezet onderwijs. Bij de derdeklassers (gemiddeld 14-15 jaar) zien we na een piek in ooit-gebruik een gestage daling. De oudere leerlingen (voorlaatste klas middelbare school, gemiddeld 15-16 jaar) laten eveneens in 1997 een piek zien in ooit-gebruik, gevolgd door een gestage daling, maar minder eenduidig dan bij de derdeklassers - en mogelijk recentelijk een toename.

Sinds 1995 is viermaal een survey gehouden onder *clubbezoekers*. In de tweede helft van de jaren negentig nam het aandeel ooit-gebruikers rap toe, naar bijna de helft in 1998. Daarna viel het terug naar één derde. Ook recent en huidig gebruik piekte in 1998 en liep daarna terug. De laatste cijfers dateren van 2008; derhalve kunnen geen uitspraken gedaan worden over eventuele gevolgen van het paddoverbod, c.q. de opkomst van truffels. (In 2013 wordt opnieuw een survey gehouden onder deze doelgroep; de resultaten hiervan worden

in 2014 gepubliceerd).

Sinds 1995 is driemaal een survey gehouden onder *cafébezoekers* en tweemaal onder *coffeeshopbezoekers*. Bij de cafébezoekers bleef tussen 2000 en 2010 het ooit-gebruik met ongeveer een kwart redelijk stabiel. Het recente en huidige gebruik schommelde wat. Sinds het paddoverbod lijkt op het eerste gezicht sprake van een lichte toename, maar er is geen sprake van een duidelijke, significante trend.

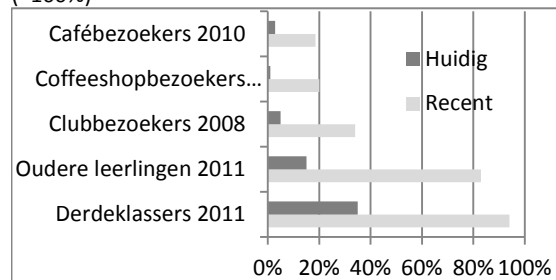
De coffeeshopbezoekers van 2009 hadden veel minder vaak wel eens paddo's/truffels gebruikt dan die van 2001. Ook het recente en huidige gebruik lagen beduidend lager dan in 2001. De periode tussen de opeenvolgende metingen is echter te lang om uitspraken te kunnen doen over een verband met het 'paddoverbod', c.q. de opkomst van truffels.

Gebruikspatroon: experimenteren, maar weinig doorgaan

In het landelijk onderzoek van 1997 bleken de meeste ooit-gebruikers van paddo's geen huidige gebruikers (9 op de 10 ooit-gebruikers hadden de laatste maand geen paddo's gebruikt. Geconcludeerd werd: "... kennelijk zijn de effecten niet aangenaam genoeg of zijn ze dusdanig onplezierig dat het gebruik van paddo's meestal na een of enkele keren wordt gestaakt." (Korf & Van der Steenhoven, 1997, p. 7)

Recentere cijfers bevestigen dit patroon. Of het nu net voor of net na het 'paddoverbod' is, verreweg de meeste ooit-gebruikers zijn geen recente en nog minder huidige gebruikers. Middelbare scholieren vormen hierop de uitzondering. De ooit-gebruikers onder de derdeklassers van 2011 (1.7%) zijn relatief vaak ook recente (1.6%) en huidige (0.6%). Dit laat zich echter vooral verklaren door hun leeftijd: zij zijn jong en als zij wel eens paddo's/truffels gebruikt hebben, dan doorgaans kortgeleden voor het eerst. Bij de oudere leerlingen van 2011 zien we dan ook dat er al een groter verschil zit tussen ooit-gebruik en huidig gebruik (ooit 4.8%, recent 4.0% en huidig 0.7%). Kortom: wat op het eerste gezicht bij middelbare scholieren lijkt te wijzen op regelmatig gebruik, is in werkelijkheid vooral experimenteel gebruik.

Percentage recente en huidige gebruikers van ooit-gebruikers (=100%)

Tabellen prevalentie gebruik paddo's/truffels

Middelbare scholieren

Jaar	Derdeklassers			Oudere leerlingen		
	N	Gem. Leeftijd	Ooit	N	Gem. Leeftijd	Ooit
1995	469	15.1	4.3%	473	16.3	8.7%
1997	543	15.2	5.0%	579	15.9	3.6%
1999	540	15.2	3.6%	467	15.9	4.5%
2002	780	15.1	3.2%	733	15.8	2.7%
2007	409	15.3	3.2%	473	15.9	4.8%
2011	409	14.3	1.7%	352	15.1	6.4%

Clubbezoekers

Jaar	N	Gem. Leeftijd	Ooit	Recent	Huidig
1995	462	24.8	28.8%	18.8%	6.1%
1998	456	26.1	45.2%	28.3%	8.2%
2003	404	27.7	33.9%	10.0%	1.3%
2008	646	24.9	31.6%	10.8%	1.6%

Cafébezoekers

Jaar	N	Gem. Leeftijd	Ooit	Recent	Huidig
2000	504	25.4	24.8%	6.3%	1.6%
2005	408	27.4	21.8%	2.9%	0%
2010	590	26.6	24.8%	4.6%	0.7%

Coffeeshopbezoekers

Jaar	N	Gem. Leeftijd	Ooit	Recent	Huidig
2001	230	26.9	60.0%	21.4%	6.3%
2009	266	27.8	37.5%	7.6%	0.4%

Het **Bonger Bulletin** rapporteert en bespreekt de resultaten van onderzoeken die zijn uitgevoerd door het Bonger Instituut voor Criminologie.

Bonger Instituut voor Criminologie

Faculteit der Rechtsgeleerdheid,
Universiteit van Amsterdam

Postbus 1030
1000 BA Amsterdam

+31 (0)20 525 3918
bonger-fdr@uva.nl
www.uva.nl/bonger

Referenties

Benschop A., Nabben, T. & Korf, D.J. (2009) *Antenne 2008. Trends in alcohol, tabak en drugs bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

Benschop A., Nabben, T. & Korf, D.J. (2011) *Antenne 2010. Trends in alcohol, tabak en drugs bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

Benschop A., Nabben, T. & Korf, D.J. (2013) *Antenne 2012. Trends in alcohol, tabak en drugs bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Thela Thesis.

Buster, M. & Van Brussel, G. (2007) *Acute medische hulp in verband met incidenten door het gebruik van roesmiddelen in Amsterdam, 2007. Een stijgende trend van paddo-incidenten*. Amsterdam: GGD.

CAM (2007) *Risicoschatting van psilocine en psilocybine bevattende paddenstoelen (paddo's) 2007*. Bilthoven: Coördinatiepunt Assessment en Monitoring nieuwe drugs.

Korf, D.J., Nabben, T. & Schreuders, M. (1996) *Antenne 1995. Trends in alcohol, tabak drugs en gokken bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Amsterdamse Bureau voor Onderzoek en Statistiek.

Korf, D.J., Nabben, T., Lettink, D. & Bouma, H. (1999) *Antenne 1998. Trends in alcohol, tabak drugs en gokken bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Thela Thesis.

Korf, D.J., Nabben, T., Diemel, S. & Benschop A. (2000) *Antenne 1999. Trends in alcohol, tabak, drugs en gokken bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

Korf, D.J., Nabben, T. & Benschop A. (2001) *Antenne 2000. Trends in alcohol, tabak, drugs en gokken bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

Korf, D.J., Nabben, T. & Benschop A. (2002) *Antenne 2001. Trends in alcohol, tabak, drugs en gokken bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

Korf, D.J., Nabben, T. & Benschop A. (2003) *Antenne 2002. Trends in alcohol, tabak en drugs bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

Korf, D.J., Nabben, T. & Benschop A. (2004) *Antenne 2003. Trends in alcohol, tabak en drugs bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

Korf, D.J. & Van der Steenhoven, P. (1997) *Jeugd, paddo's en smartshops*. Amsterdam: Thesis Publishers.

Nabben, T., Benschop A. & Korf, D.J. (2006) *Antenne 2005. Trends in alcohol, tabak en drugs bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

Nabben, T., Benschop A. & Korf, D.J. (2010) *Antenne 2009. Trends in alcohol, tabak en drugs bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

Nabben, T., Benschop A. & Korf, D.J. (2012) *Antenne 2011. Trends in alcohol, tabak en drugs bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

O+S (2012) *Amsterdam in cijfers 2012*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam, Bureau Onderzoek en Statistiek.